

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ”
(для магістрів)

МАУП

Київ 2006

Підготовлено професором кафедри психології *О. Л. Туриніною*

Затверджено на засіданні кафедри психології
(протокол № 8 від 10.03.06)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Туриніна О. Л. Навчальна програма дисципліни “Психологія вищої школи” (для магістрів). — К.: МАУП, 2006. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Психологія вищої школи”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета дисципліни “Психологія вищої школи” – забезпечити професійну компетентність психологів (магістрів) з основ психології вищої школи, психологічних особливостей діяльності студентів і викладачів.

Вивчення цієї дисципліни сприятиме практичній підготовці психологів, які працюватимуть у вищих навчальних закладах викладачами курсу психології, а також у психологічній службі з подання допомоги окремим студентам, групам і педагогічним колективам.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль 1. Загальні питання психології вищої школи
1	Предмет і завдання психології вищої школи
2	Психологічна характеристика змісту і методів навчання
3	Психологічні особливості виховного процесу у вищій школі
4	Психологічні умови успішного керівництва навчально-виховним процесом у вищих навчальних закладах
	Змістовий модуль 2. Психологія діяльності студентів
5	Психологічний аналіз діяльності студента
6	Психологічні особливості студентської групи
7	Психологічні особливості професійного самовизначення студентів у вищих навчальних закладах
	Змістовий модуль 3. Психологічні основи діяльності викладача вищої школи
8	Психологічна характеристика праці викладача вищого навчального закладу
9	Психологічні вимоги до особистості викладача вищої школи
10	Культура педагогічного спілкування у вищій школі
	Змістовий модуль 4. Діяльність психологічної служби в системі вищої освіти
11	Специфіка діяльності психологічної служби у вищій школі
12	Основні напрями діяльності психологічної служби у вищому навчальному закладі
Разом годин: 54	

ЗМІСТ
дисципліни

“ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ”

Змістовий модуль 1. Загальні питання психології вищої школи

Тема 1. Предмет і завдання психології вищої школи

Предмет і об'єкт психології вищої школи. Завдання психології вищої школи. Сучасні концепції вищої освіти. Зв'язок психології вищої школи з іншими галузями психології. Психологічний аспект державних стандартів вищої освіти. Призначення та основні принципи ліцензування, атестації та акредитації вищих навчальних закладів. Державна і недержавна вища освіта. Структура стандарту вищої освіти різних студентів (рівнів).

Література [1; 2; 8; 12; 13; 19; 22; 25; 29]

Тема 2. Психологічна характеристика змісту і методів навчання

Специфіка навчання у вищій школі. Фахова орієнтація навчання у вищій школі та його психологічні особливості. Принципи формування змісту освіти. Психологічний аналіз освітньо-професійних програм і кваліфікаційних характеристик бакалавра, спеціаліста і магістра. Психологічна сутність розвиваючого навчання у вищій школі. Проблемне навчання та психологічне обґрунтування його ефективного застосування у вищих навчальних закладах. Пошуково-дослідницький характер навчальної діяльності студентів. Методи навчання у вищій школі. Психологічні особливості ефективного використання методів навчання. Сучасна вузівська лекція як метод навчання та її психологічний аналіз. Психологічні особливості проведення семінарських і практичних занять у вищому навчальному закладі. Психологічні особливості використання технічних засобів навчання. Використання засобів обчислювальної техніки у навчальному процесі.

Література [2; 3; 7–10; 12–14; 16; 25; 27; 35]

Тема 3. Психологічні особливості виховного процесу у вищій школі

Виховання як формування цілісної особистості студента. Психологічні закономірності та механізми формування особистості студента. Проблеми потреби і мотивів особистості студента та їх формування

у виховному процесі. Психологічні проблеми виховання особистості студента на основі національно-культурних і загальнолюдських цінностей. Вплив спілкування і різних видів діяльності студентів на формування їхньої моральної самосвідомості.

Література [2; 3; 5; 8; 15; 17; 29–31; 33]

Тема 4. Психологічні умови ефективного управління навчально-виховним процесом у вищих навчальних закладах

Особистісно-діяльнісний підхід як методологічна основа управління вищою школою. Основні цілі педагогічного менеджменту у вищому навчальному закладі. Принципи управління освітнім процесом у вищій школі. Психологічний аналіз шляхів і перспектив удосконалення методів управління вищим навчальним закладом.

Управління якістю вищої освіти на основі нових інформаційних технологій. Психологічне обґрунтування вибору параметрів для діагностики якості навченості студентів. Основні шляхи запобігання формалізму в оцінюванні навчальних досягнень студентів та ефективності діяльності викладача.

Література [4; 6; 8; 12; 13; 15; 22; 23; 26; 33; 35]

Змістовий модуль 2. Психологія діяльності студентів

Тема 5. Психологічний аналіз діяльності студента

Психологічні особливості основних видів діяльності студентів. Учіння як провідна діяльність студентів. Особливості мотивів навчальної діяльності студентів. Навчальна активність студентів. Зв'язок навчальної активності студентів з їхньою самооцінкою. Психологічні умови формування позитивних мотивів до учіння. Психологічні особливості суспільної діяльності на формування особистості студента. Мотивація суспільної діяльності студентів. Психологічні аспекти наукової діяльності студентів. Вплив наукової діяльності на формування особистості студента як професіонала. Мотиви участі студентів в науковій діяльності. Форми участі студентів в науково-дослідній роботі. Психологічні особливості культурно-естетичної та спортивної діяльності студентів. Поняття і сутність самостійної роботи студентів, її психологічне значення. Психологічний аналіз самостійної роботи в аудиторії. Навчальна та виробнича практика як види самостійної роботи студентів.

Література [2–4; 8; 12; 13; 15; 18; 22; 25; 29; 33; 35]

Тема 6. Психологічні особливості студентської групи

Структура студентської групи та її психологічні особливості. Психологічні аспекти взаємин та спілкування у студентській групі. Методи вивчення міжособистісних стосунків студентів. Соціально-психологічний клімат у студентській групі. Методи дослідження особливостей формування соціально-психологічного клімату у студентській групі. Фактори, що впливають на формування соціально-психологічного клімату у студентській групі та їх урахування в роботі викладача вищої школи.

Література [4; 6; 9; 13; 17; 20; 22; 25; 27; 32]

Тема 7. Психологічні особливості професійного самовизначення студентів у вищих навчальних закладах

Психологічні аспекти підготовки старшокласників до вибору професії та навчання у вищих навчальних закладах. Активізація самопізнання старшокласників у виборі професії. Психологічні аспекти профвідбору до вищих навчальних закладів. Проблема адаптації абітурієнтів до навчально-виховного процесу у вищій школі. Психологічні особливості формування професійної спрямованості студентів у вищій школі. Особливості формування професійної самосвідомості студентів. Психологічні умови формування професійних здібностей студентів. Самоактуалізація особистості студента у вищих навчальних закладах. Соціально-психологічні особливості готовності випускників вищої школи до практичної професійної діяльності.

Література [2; 3; 8; 10; 13; 21; 25; 26; 29; 34]

Змістовий модуль 3. Психологічні основи діяльності викладача вищої школи

Тема 8. Психологічна характеристика праці викладача вищого навчального закладу

Завдання і зміст діяльності викладача вищої школи. Структура діяльності викладача. Психологічні особливості наукової організації праці викладача. Розвиток творчих засад у діяльності викладача вищої школи. Психологічний аналіз педагогічної майстерності викладача вищої школи та шляхи її формування. Система знань, навичок, вмінь, якостей особистості викладача як важливий аспект педагогічної майстерності. Педагогічна техніка як складова педагогічної

майстерності. Психологічні особливості формування педагогічного такту. Психологічні особливості підготовки та проведення навчальних занять (лекцій, семінарів, практичних занять, іспитів тощо). Психологічні особливості діяльності колективу кафедри. Дослідження соціального статусу викладача у колективі. Дослідження соціально-психологічного клімату у викладацькому колективі.

Література [2; 4; 5; 8–10; 12–14; 22; 28; 29; 31; 33]

Тема 9. Психологічні вимоги до особистості викладача вищої школи

Професіограма викладача вищої школи: сутність, компоненти. Педагогічна спрямованість як найважливіша вимога до особистості викладача вищої школи. Вимоги до професійно важливих якостей викладача вищої школи. Психологічні вимоги до сформованості емоційно-вольової сфери викладача. Психологічні вимоги до характерологічних властивостей викладача вищої школи. Психологічний аналіз педагогічних здібностей викладача та можливості розвитку. Вимоги до рівня педагогічних вмінь, навичок та знань викладача. Діагностування та оцінювання основних рейтингових показників особистості та ефективності праці викладача.

Література [2; 4; 5; 8–10; 12–14; 22; 28; 29; 31; 33]

Тема 10. Культура педагогічного спілкування у вищій школі

Особливості змісту і засобів спілкування у вищій школі. Психологічний аналіз видів спілкування у вищих навчальних закладах. Рівні спілкування викладачів і студентів. Комунікативна культура викладача вищої школи. Емоційно-творчий аспект педагогічного спілкування у вищих навчальних закладах. Проблеми емпатії у професійній діяльності викладача. Психологічні особливості розуміння викладачем особистості студента. Роль викладача у створенні сприятливого клімату у студентській групі.

Література [2; 3; 12; 14; 15; 17; 20; 21; 23; 25]

Змістовий модуль 4. Діяльність психологічної служби в системі вищої освіти

Тема 11. Специфіка діяльності психологічної служби у вищій школі

Мета і завдання психологічної служби вищого навчального закладу. Психологічні особливості організації та структури психологічної

служби. Основні передумови та джерела виникнення психологічної служби в системі вищої освіти. Основні функції психологічної служби у вищих навчальних закладах. Умови ефективного функціонування психологічної служби у вищих навчальних закладах.

Література [4; 8; 20; 24; 26; 29]

Тема 12. Основні напрями діяльності психологічної служби у вищому навчальному закладі

Основні напрями консультативної роботи психологічної служби у вищій школі: подання психологічної допомоги студентам у вирішенні проблем щодо самовизначення, соціально-психологічної адаптації, збереження психологічного здоров'я, формування "Я-концепції", оптимізації соціометричного статусу та ін.; консультування викладачів з вирішення їхніх професійних проблем, розвитку педагогічних здібностей; консультування керівників з вирішення конфліктних проблем у колективах, оптимізації соціально-психологічного клімату, удосконалення стилю керівництва, розробки і прийняття управлінських рішень, удосконалення управлінського та педагогічного спілкування тощо; підвищення психологічної компетентності усіх учасників навчально-виховного процесу вищого навчального закладу. Психологічне консультування з проблем оцінювання ефективності роботи вищого навчального закладу.

Література [4; 5; 20; 22; 24; 26; 29]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Причини, характер і шляхи подолання труднощів в освітній діяльності викладача у вищій школі.
2. Психологічні умови ефективної взаємодії викладача і студента у вищій школі.
3. Педагогічна майстерність викладача вищого навчального закладу та його основні характеристики.
4. Причини, характер і шляхи подолання конфліктів у студентській групі.
5. Психологічні особливості виховного процесу у вищій школі.
6. Психологічні умови формування сприятливого соціально-психологічного клімату у студентській групі.
7. Профорієнтація та профвідбір у вищу школу.
8. Психологічні умови ефективної організації та проведення науково-дослідної роботи студентів.

9. Шляхи підвищення достовірності оцінювання ступеня наученості студентів.
10. Психологічні основи формування готовності студентів до трудової діяльності.
11. Психологічний аналіз навчального процесу у вищій школі.
12. Формування у студентів професійних знань, вмінь і навичок.
13. Психологічні вимоги до особистості викладача у вищій школі.
14. Психологія діяльності колективу кафедри.
15. Психологічна характеристика педагогічної майстерності, шляхи її формування.
16. Психологічні передумови підвищення ефективності діяльності викладача вищого навчального закладу.
17. Психологічні особливості іспиту у вищій школі.
18. Психологічні особливості семінару у вищій школі.
19. Самоактуалізація особистості студента у вищих навчальних закладах.
20. Структура діяльності викладача.
21. Вивчення та формування студентського колективу.
22. Особливості студентського колективу.
23. Особливості самостійної роботи студентів на заняттях.
24. Психологічні особливості суспільної діяльності студентів.
25. Діяльність психологічної служби в системі вищої освіти.
26. Соціально-психологічний клімат студентської групи та шляхи його формування.
27. Психологічні умови успішного управління навчально-виховним процесом у вищій школі.
28. Роль особистості в управлінні вищою школою.
29. Педагогічний менеджмент у вищому навчальному закладі: сутність, цілі, завдання.
30. Принципи управління освітнім процесом у вищій школі, їх психологічна характеристика.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Основні завдання психології вищої школи.
2. Предмет і об'єкт психології вищої школи.
3. Сучасні концепції вищої школи та їх психологічний аналіз.
4. Зв'язок психології вищої школи з іншими галузями психології.
5. Психологічний аналіз специфіки державної та недержавної вищої освіти.

6. Поняття про державні стандарти вищої освіти та їх психологічне обґрунтування.
7. Призначення та основні принципи ліцензування, атестації та акредитації вищих навчальних закладів.
8. Специфіка навчання у вищій школі.
9. Фахова орієнтація навчання у вищій школі та психологічний аналіз.
10. Принципи формування змісту освіти та їх психологічне обґрунтування.
11. Психологічний аналіз змісту освітньо-професійних програм і кваліфікаційних характеристик бакалавра, спеціаліста та магістра.
12. Психологічні особливості розвиваючого навчання у вищій школі.
13. Проблемне навчання та психологічне обґрунтування його ефективного застосування у вищих навчальних закладах.
14. Пошуково-дослідницький характер навчальної діяльності студентів.
15. Методи навчання як засоби навчально-формуючих впливів на особистість студента.
16. Психологічні особливості ефективного використання методів навчання.
17. Сучасна вузівська лекція: психологічний аналіз.
18. Психологічний аналіз проведення семінарських і практичних занять у вищому навчальному закладі.
19. Психологічні вимоги до рівня педагогічних здібностей викладача вищої школи.
20. Використання засобів обчислювальної техніки у навчальному процесі та його технічне значення.
21. Процес виховання у вищому навчальному закладі: сутність, психологічний аналіз.
22. Психологічні закономірності процесу формування особистості студента.
23. Проблеми потреб і мотивів особистості студента і їх формування у виховному процесі.
24. Вплив спілкування і різних видів діяльності студентів на формування їхньої моральної самосвідомості.

25. Психологічні умови успішного управління навчально-виховним процесом у вищій школі.
26. Роль особистості в управлінні вищою школою.
27. Педагогічний менеджмент у вищому навчальному закладі: сутність, цілі, завдання.
28. Принципи управління освітнім процесом у вищій школі, їх психологічна характеристика.
29. Психологічний аналіз шляхів і перспектив удосконалення методів управління вищим навчальним закладом.
30. Психологічний аналіз процесу управління якістю вищої освіти на основі інформаційних технологій.
31. Діагностики якості наученості студентів: психологічний аналіз.
32. Основні шляхи запобігання формалізму в оцінюванні навчальних досягнень студентів.
33. Шляхи запобігання формалізму в оцінюванні трудових досягнень викладачів вищої школи.
34. Основні види діяльності студентів: загальна характеристика.
35. Психологічні особливості провідної діяльності студентів.
36. Особливості мотивів навчальної діяльності студентів.
37. Навчальна активність студентів: сутність, психологічні особливості.
38. Зв'язок навчальної активності студентів із самооцінкою.
39. Психологічні умови формування у студентів позитивних мотивів до учіння.
40. Суспільна діяльність студентів: сутність, психологічні особливості.
41. Вплив навчальної діяльності на формування особистості студентів.
42. Психологічні умови формування у студентів позитивної мотивації до суспільної діяльності.
43. Наукова діяльність студентів: психологічний аналіз.
44. Психологічні умови формування позитивної мотивації до наукової діяльності студентів.
45. Вплив наукової діяльності на формування студента як професіонала.
46. Психологічний аналіз форм участі студентів у науково-дослідній роботі.

47. Психологічні особливості культурно-естетичної діяльності студентів.
48. Психологічні особливості спортивної діяльності студентів.
49. Самостійна робота студентів: сутність, види, умови ефективного проведення.
50. Психологічні особливості психологічної компетентності викладача.
51. Психологічні особливості навчальної та виробничої практики студентів.
52. Психологічні особливості професійного самовизначення студентів у вищих навчальних закладах.
53. Психологічні аспекти підготовки старшокласників до вибору професії та навчання у вищому навчальному закладі.
54. Психологічні умови активізації самопізнання старшокласників у виборі професії та для навчання у вищій школі.
55. Психологічні аспекти профвідбору молоді у вищі навчальні заклади.
56. Проблеми адаптації абітурієнтів до навчально-виховного процесу у вищій школі.
57. Психологічні особливості формування професійної спрямованості студентів.
58. Особливості формування професійної самосвідомості студентів.
59. Психологічні умови формування професійних здібностей студентів.
60. Самоактуалізація особистості студента під час навчання у вищому навчальному закладі.
61. Соціально-психологічні особливості готовності випускників вищої школи до практичної професійної діяльності.
62. Психологічні особливості студентської групи.
63. Структура студентської групи: загальна характеристика.
64. Особливості взаємостосунків і спілкування у студентській групі.
65. Методи вивчення міжособистісних стосунків у студентській групі.
66. Психологічні особливості соціально-психологічного клімату у студентській групі.
67. Методи дослідження формування сприятливого соціально-психологічного клімату у студентській групі.
68. Фактори, що впливають на формування соціально-психологічного клімату у студентській групі.

69. Завдання і зміст діяльності викладача вищої школи.
70. Психологічний аналіз структури діяльності викладача вищої школи.
71. Наукова організація праці викладача: психологічний аналіз.
72. Умови розвитку творчих засад у діяльності викладача вищої школи.
73. Педагогічна майстерність викладача вищої школи: психологічний аналіз.
74. Педагогічна техніка викладача: сутність, умови формування.
75. Психологічні особливості формування педагогічного такту.
76. Шляхи формування педагогічної майстерності.
77. Психологічні особливості підготовки і проведення навчальних занять (лекцій, семінарів).
78. Психологічні особливості діяльності колективу кафедри.
79. Зміст та засоби педагогічного спілкування у вищій школі: психологічний аналіз.
80. Психологічний аналіз видів педагогічного спілкування у вищому навчальному закладі.
81. Психологічні особливості розуміння викладачами особистості студента.
82. Роль викладача у створенні сприятливого клімату у студентській групі.
83. Психологічні вимоги до особистості викладача вищої школи.
84. Мета і завдання психологічної служби вищого навчального закладу.
85. Основні напрями діяльності психологічної служби у вищому навчальному закладі.
86. Специфіка психологічного консультування у вищих навчальних закладах.
87. Особливості психодіагностики в системі психологічної служби у вищих навчальних закладах.
88. Психологічні особливості психокорекційної роботи психологічної служби у вищій школі.
89. Особливості роботи психологічної служби з викладацьким колективом у вищій школі.
90. Психологічне консультування з проблем оцінювання ефективності роботи вищого навчального закладу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Закон України “Про освіту”.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій: модульне навчання. — К., 1993.
3. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. — Казань, 1988.
4. Акопов Г. В. Социальная психология высшего образования. — Самара, 1993.
5. Битякова Н. Р. Психология личностного роста. — М., 1995.
6. Бойко В. В., Коваль А. Г., Панферов В. Н. Социально-психологический климат в коллективе и личность. — М.: Мысль, 1985.
7. Вергасов В. М. Активизация познавательной деятельности студентов в высшей школе. — К.: Выща шк., 1985.
8. Галузінський В. М., Євнух М. Б. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні: Навч. посіб. — К., 1995.
9. Гірник А. М. Основи психопедагогіки. — К.: Вид-во КВГУ, 1996.
10. Дидактичні аспекти альтернативної освіти. — К., 1993.
11. Долженко О. В., Шатуновский В. Л. Современные методы и технологии обучения в техническом вузе: Метод. пособие. — М.: Высш. шк., 1990.
12. Дробязко П. І. Українська національна школа: вимоги і сучасність: Посібник. — К.: Вид. центр “Академія”, 1997.
13. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психология высшей школы. — М., 1991.
14. Дьяченко В. К. Сотрудничество в обучении. — М., 1991.
15. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії: Навч. посіб. для вчит., студ. серед. та вищих навч. закл., аспірантів. — К.: Українсько-Фінський ін-т менеджменту і бізнесу, 1997.
16. Ильястов И. И. Структура и процесс учения. — М., 1986.
17. Коваль А. П. Ділове спілкування. — К.: Либідь, 1992.
18. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов. — К.: УМК ВО, 1989.
19. Куписевич Ч. Основы общей диалектики. — М.: Высш. шк., 1986.
20. Кукосян О. Г. Профессиональные особенности межличностного познания // Вопр. психологии межличностного познания. — Краснодар, 1985. — С. 100–113.
21. Лучшие психологические тесты для профотбора и профориентации. — Петрозаводск, 1991.

22. *Коломінський Н. Л.* Психологія менеджменту в освіті. — К.: МАУП, 2000.
23. *Маркова А. К.* Психологія професіоналізму. — М., 1996.
24. *Мей Р.* Искусство психологического консультирования: Пер. с англ. — М., 1994.
25. *Основы педагогики и психологии высшей школы /* Под ред. А. В. Петровского. — М.: Изд-во МГУ, 1986.
26. *Панок В. Г.* Концепція національної соціально-психологічної служби: Педагогіка і психологія // Вісн. АПН. — 1994.
27. *Смолкин А. М.* Методы активного обучения. — М.: Высш. шк., 1991.

Додаткова

28. *Симонов В. П.* Диагностика личности и профессионального мастерства преподавания. — М., 1995.
29. *Смирнов С. Д.* Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. — М., 1995.
30. *Старовойтенко Е. Б.* Духовное влияние как основа воспитания и саморазвития личности // Психол. журн. — 1992. — № 4.
31. *Стоунс Э.* Психопедагогика. — М., 1984.
32. *Регуш Л. А.* Наблюдение в практической психологии. — СПб., 1996.
33. *Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т.* Сучасні педагогічні технології: Навч. посіб. — К.: Вид. центр "Освіта", 2000.
34. *Хекхаузен Х.* Мотивация и деятельность: В 2 т. — М., 1986.
35. *Якутин В. А.* Обучение как процесс управления. — Л., 1988.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Психологія вищої школи”	3
Зміст дисципліни “Психологія вищої школи”	4
Теми контрольних робіт	8
Питання для самоконтролю	9
Список літератури.....	14

Зам. № ВКЦ-2651

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП